

RADU GYR

STELE
PENTRU
LEAGĂN

PRIMA EDIȚIE
1936

**DOUĂZECI ȘI UNU DE CÂNTECE
cu luminițe**

Odorul meu îl port bijuterie,
o rază de bujor într-un pahar.
Orice sărut al lui e o cutie
unde surâde un mărgăritar.

În orice stih și pas e numai el,
îl culc în raze și-l adorm cu stele
și ca pe-un zbor ceresc de porumbel
îl leagăn peste crângul vieții mele.

**PREFAȚĂ
LA ACESTE CÂNTECE**

Mi-am făcut din viață călimară
și-am întins în vânăta-i cerneală
trist condei de afină amară
și peniță verde de cocleală.

Pentru anii mei de foc și lună,
pentru grava vieții alăută,
ca să cânt mi-am împletit cunună:
otrăvită stemă de cucută...

Mi-era mâna veche de șindrilă,
când spre cântec se pleca încet.
Îl dospeam cu degete de-argilă;
cântecul, burete de oțet.

Dar când leagăn leagănă beteală
și-nflorește luminiță vie,
ineluș, crâmpei de stea, migală,
pui, să-l sufl-n vânt, de păpădie,

trebuie o mână iconară,
degete cu rouă în inele
și condei ceresc de primăvară,
ca să scrie lebede și stele.

Se cuvin un cântec ca o luntre,
încărcat cu nuferi de emai
și-o cunună albă pentru frunte:
cimbru cules din rai.

Vreau un viers: cais și dimineață,
tămâios, senin, primăverin,
vis, lăstun și cărăbuș de gheață,
piersici, harfă, pitulici și crin...

Doamne, fă minunea: dă-mi cunună
ca un zâmbet, mâini de aur pur
și trimite-mi pe un fir de lună
un plaivaz cu totul de azur.

LEAGĂN MIC

La fereastra cu lumină
cade freamăt alb de zbor.
Seara, lunecă-n pridvor
heruvimii din grădină.

Crini cu trâmbițe se-adună
lângă ușă câte doi.
Se dau jos luceferi noi
din caișii plânși pe lună.

Și, tiptil, și crini și stele
și serafii de pe prag
intră-n casă, leagăn drag,
să te scrie-ntre zorele

și să schimbe în grădină
un bordei de om calic,
pentru-un strop de leagăn mic
și-o fărâmă de lumină.

MĂRȚIȘOR

Luminița noastră are
soare-n zâmbet, tămâioare
și-n privire mărțișoare.

Stânjenei și porumbei
viața ei, și râsul ei
brebenei , clopoței.

Pași golași de toporași,
vorbe mici cu licurici,
rândunici și tufânici.

Ce grădină ne-a trimis
cel mai alb mănunchi de vis?

Ce luceafăr clar de rouă
ne-a dat nouă raza-i nouă?

Ce seraf de borangic
a pierdut un cântec mic,
când zbura argint și harpă
peste casa noastră stearpă?

ALT MĂRȚIȘOR

Fir de cântec de noroc,
năpârstoc de busuioc,
ghiocel de funigel
cu azururile-n el...

A venit la noi aici,
ca o poznă de pîtici,
iar de-atunci măicuța-i cântă
o descântă, se frământă,
pieptărașe moi îi coase
și-o adoarme-n chiparoase.

Și uitându-și de nevoi,
stă tăticu-ntre pisoii,
între "poze" și căței,
cu păpușile-n bordei,
și se laudă de zor,
cântător, surâzător,

că fetița lui, crăiță,
romaniță, luminiță,
fata lui cât un cercel
a făcut pipi pe el!

RUGĂCIUNE

Dă-i fetiței mele, Dimineață,
tălpi cu care lipăi prin verdeață,
tril de ciocârlie-ascuns în gușă,
zburda veveriței jucăușă,
lângă ușă.

Cireșar, dă-i zmeura cunună,
zâmbet de caisă și căpșună,
fă-i calești din fluturi și rădvane,
și din crini pantofi și lampioane
diafane.

Pune-i Basm, pe zodie lăstunii,
scutură-i în vis găteala lunii,
adu-i Sănzienele să-i coase
scrânciob de mătase-n chiparoase
somniașe.

Și tu, Cântec, suie-mi-o lumină
pe-o lăcustă lină, cristalină,
du-mi-o bob de rouă prin glicină
și din floare-n floare mi-o așază,
ca o rază!

UN BASM DE ALTĂDATĂ

A fost în lună un bordei,
bojdeucă veche de calici...
torcea măicuța funigei,
păzea tăticu licurici.

Și-aveau o fată: un crâmpei,
cât un sfârnел de cărăbuș,
s-o pui să sadă pe condei
și-ntr-un papuc să-i faci culcuș.

Ci bietul prichindel râvnea
păpuși de pluș și urși pitici...
Când ai bordei cât o lulea
și esti pândar de licurici,

tătic nătâng, cum poți ușor
să cumperi urși de borangic?
Cum or să vină dumnealor
într-o cocioabă de calic?

Ofta tăticul licurar
și, scornitor de jucării,
umbla prin lună în zadar
să prindă pui de stele vii

și să culeagă primprejur,
cu toți ciulinii pe nădragi,
un sac cu mofturi de azur,
să-l ducă fetei tatii dragi...

Dar când tăticul cel sărac
venea acasă cu truda lui,
curgea funingine din sac
și nici un hârb de stea cu pui.

O clipă doar, abia întors,
plângea tăticu bun și prost.
Mămica sta și ea din tors,
să lăcrimeze fără rost,

și-n urmă iarăși în bordei
visa fetița urși pitici,
torcea măicuța funigiei,
păzea tăticu licurici.

CÂNTEC DE LEAGĂN

Vino somn,
albastru domn,
tânăr crai
suflat cu rai,
safirin
prin rozmarin,
fulguind, plutind, zâmbind,
lângă puiul meu de-argint,
și tiptil
adoarme-mi-l.

Vino cer
de giuvaer,
să mi-l plouă
numai rouă,
să mi-l vază
numai rază,
să-l sărute desfăcute
numai rodii și lăute,
luna lin,
să-l culce-n crin.

Vino stea
de peruzea,
cerne-i zări
pe mâini și-n păr,
flori de cântec și de măr.
Suflă-i pene
peste gene,
suflă-i basm peste obraz
fă-i un leagăn de topaz, -

culcă-l: stea,
scoală-l: lelea.

COPIL BOLNAV

Puiul Radului, de rouă,
aromind a busuioc,
de opt zile, ba de nouă,
arde-ntr-un pătuc de foc.

A venit o rândunică
să mi-l vadă cum zăcea
cu tristeți de tufănică
și cu lăncezeli de stea.

O lăcustă se închină,
iar crăițe și furnici
se tot roagă, în grădină,
pentru mâinile lui mici.

Două lebede ca mierea
și-un pisoi de pluș lunar
plâng încet lângă durerea
unui leagăn de cleștar.

Numai dumneata, molatic
urs de vată, stai sub pat,
clatini capul, gânduratic,
spre tăticul supărat,

parc-ai vrea să treci de praguri
și la piept s-aduci, nătâng,
stupii toți cu mierea-n faguri,
toată zmeura din crâng,

toate crengile din crâng.

LUMINIȚA

Are tata o fetiță
Luminiță,
pas de vis și mânușiță
de crăiță.

Când prind umbrele să cadă
în livadă,
păunițe de zăpadă
vin s-o vadă.

Sună vântu-n cinstea ei
clopoței
și albine-aduc cercei
de scânteii.

Se-mbulzesc în fața ușii
corcodușii:
îi fac tumbe cărăbușii,
jucăușii.

Și când trec spre cuib lăstunii
bărzăunii
îi aduc mireasa lunii
din petunii...

Dar la casa argintie
de hârtie,
doar tătucu prost mai scrie
și nu știe

că de dragul Luminiții
licuricii
au aprins la geam aglicii,
iar piticii

au cărat o lună mare
în spinare
și-au proptit-o-n casa noastră
la fereastră.

SOMN

Se-nchid ferestre albe prin lalele.
Adorm lăcuste de argint brumat.
Ciupercile se culcă sub umbrele
și numai căltunașii-au așteptat

să vină seara, ca să-și pună pinteni
la micii lor conduri voievodali
și să colinde parcurile, sprinteni,
schimbați cu toții-n fluturi vesperali.

De-acuma luna -pasăre măiastră-
s-a pogorât să doarmă în cais...
E ceasul când păpușile din vis
ies, lunecând, din casă, pe fereastră,

se prind în horă albă prin sulfină
și văd cum pleacă irișii în cer
s-aducă jos, în cofe de lumină,
parfumuri noi și stropi de colier.

E ceasul când prin crinii de oglindă
se lasă heruvimi cât o petală
să stingă lămpi și candelile s-aprindă,
și, când pribeag, cu barba de cerneală,

câte-un pitic, ducând o stea în cârcă,
se-opreste sub o tufă de aglici
și, răzimat ușor de-o mănâtârcă,
și-aprinde pipa la un licurici.

CÂNTEC PENTRU SOMNUL LUMINIȚEI

Dormi în leagăn de vioară,
luminiță, tămâioară.

C-o să vină prinț mlădiu
de smaragd și aur viu,
lăcrimat de-o stea de foc

și pornit după noroc
într-o luntre de ghioc.

Și-o să cadă în grădină
în caftan de lună plină,
nu mai nalt cât o stamină,
străveziu ca o lumină.

Când corabia-i se lasă
pe o frunză de mătasă,
ancora o să-și înfigă
într-un lujer de ferigă

și sărind din nava-i mică,
prichindelul de mărgică
s-o da jos din foaie-n foaie,
ca o lacrimă de ploaie,
și-o să fugă prin răzoare,
cum fug razele de soare.

Oprit lâng-o tufănică,
va întinde-o scară mică,
scară sprintenă de rază,
să se urce, să o vază.
Și pe trepte muzicale
va sui lângă petale,
ploconindu-se ușor,
cântător, tremurător,
ca să prindă
lin de ele
o colindă
de mărgele
și s-aprindă
sub stamine
o oglindă de rubine...

Dormi în leagăn de vioară,
luminiță, tămâioară.

Prințul mic, căzut din stea,
mire pentru tufănea,

a venit, sărut și dar,
pentru nuntă de cleștar,
ca să-și ia mireasa-n cer
în caiac de giuvaier.

Noapte bună, noapte bună,
câte-o stea cât o alună,
pe argint de lună plină,
urcă-ncet ca o lumină
o corabie pitică
cu un prinț și-o tufănică...

Iar în stea, i-așteaptă-n zori
un alai de prinți și flori
și-un rădvan țesut din fir
de zefir și de safir.

Dormi în leagăn de vioară,
luminiță, tămâioară...

Și-or să treacă ani grămadă
cu amurguri și zăpadă.
Basmul meu din astă sară,
luminiță, tămâioară,

nimeni n-o să ți-l mai spună,
și nici prințu-n strai de lună
n-o să mai coboare-aici,
în grădina cu urzici.

Și-or rămâne-n steaua mică
voievod și tufănică,
iar tăticul, fata mea,
poate-o fi și el în stea...

Dormi în leagăn de vioară,
luminiță, tămâioară.

CLEȘTAR

Dumnezeu, din muguri și mătase,
mi-a trimis un pui, ca un lăstar,
ziua să mi-l joc pe chiparoase,
seara să mi-l culc în degetar.

Pentru picul ăsta mic de aur viu
-fulg de lună, zâmbet de zăpadă-
m-am făcut tătic giuvaergiu,
strai de-azur să-i cos într-o baladă.

Îi aștern, suave, pentru mers,
strofe mici ca fulgi de crizanteme,
ca să calce numai peste vers,
cu pantofi de rouă prin poeme.

Îi fac jocuri din aripi de cărăbuș
și din umbră moale și ușoară.
Leagăn i-am cioplit dintr-un arcuș
și culcuș de cer într-o vioară.

Cresc păpuși din floare de cireș
și le plimb prin stihurile mele,
și-un călătuc de vis îi scriu pe-un preș
măiestrit din cântece și stele.

Chiar și urșii cu priviri de sticlă roz
și cu funde prinse în agrafe,
îi adorm în basm cu voievozi,
în cocuobe albe de garoafe.

Și-așa trec zilele, cu steme,
cu surâs, cu zurgălăi sau cu amar,
și ne uită-ntre garoafe și poeme
-pici plâpând și tată grădinar-

pe o margine albastră de cleștar

PRICHINDEL
“TĂTICULE, VLEAU LUNA”

Prichindelul tatii, un crâmpei de rază,
legănat pe-o frunză lângă o furnică,
stă, printre crăițe și trifoi și-oftează,
trist ca un luceafăr mic de tufănică.

Trei pitici zănatici i-au adus panere:
nuci de fildeș, struguri de azur și-alune
și-au cărat și-n cărcă purpură de mere,
răsărit de piersici și amurg de prune.

Și-au stat fiecare pe o pergamută,
dându-i roade cu lumini cerești . . .
De ce plângi, fetiță, ca o stea durută,
azi lângă mireazma merelor domnești?

Și-a chemat tăticu muzici înstelate:
un taraf de greieri sub un trandafir,
unul cu o cobză cât o fragă-n spate,
altul c-o gitară mică de safir.

Luminița noastră nu vrea tămâioasă,
nici pitici, nici greieri argintându-și struna.
Tată fără suflet, lenevești în casă,
nu ți-a spus, aseară, piciul să-i dai luna?

Ei, tăticu poate-ar lua-o din grădină,
dar e grea de geamuri, brățări și viori,
și-ar putea s-o spargă-n țândări de lumină,
cioburi de oglindă risipind-o-n flori.

Ci de vrea fetița, o merge-mpreună
cu tăticu ăsta neîndemânat,ic,
și-a să stea trei ceasuri rătăcind prin lună
și strângând melci limpezi de azur sălbatic.

Maică, fă-ne-o scară cum e borangicul...
Dă-ne-n traistă pâine și magiun un pic.
Nu vezi? Pleacă-n lună fata și tăticu...

Haide și matale, domnule Pitic!

SCHIȚĂ DE PRIMĂVARĂ

Ce se-aude? Ce zvon lin?
Ghiociei ies din humă
și sub cer primăverin
sună clopote de spumă.

Și la sunetele mici
care-n aer se desfoaie,
gărgărițe și furnici
se trezesc prin mușuroaie.

Se îmbracă-n haine noi,
ca în zi de sărbătoare,
și din peșteri ies apoi,
să se-nchine lung la soare.

Blând, de la fereastra lui,
toporașul le strecoară
vestea bună cum că nu-i,
nu-i nici un vrăjmaș pe-afară.

Vioreaua s-a sculat
și-ntr-un ciob de rouă clară
ca o fată de-mpărat
se admiră-n oglinjoară.

Un gândac în strai de scrum
vrea și el să-i vadă fața:
- Uite-o, m-am oprit din drum,
Să-ți spun bună dimineața!

LEAGĂN DE TOAMNĂ

Brumar. O stea s-a desfăcut,
inel tăcut,
și pe crăițe a căzut
ca un sărut.

Pe urmă luna s-a lăsat,
caiac brumat,
și păsăruici de matostat
și-argint curat

suiră-n luntrea ei de os,
cu zbor sfios,
vâslind pe cerul somnoros
de abanos.

Ieri, păsările. Iar acum
flori mici de fum
cu traiste pline de parfum
pornesc la drum.

Piticii-au strâns din ierbi înalte
stelele-nvoalte
și le-au cărat ca pe smaralde
prin scorburi calde.

Toți pleacă: aripi, tufănici
și licurici. Doar strugurii cu inimi mici
mai plâng pe-aici.

Auzi? în geamul nostru-nchis
bătăi de vis.
Brumare, ce răvaș ne-ai scris
Pe frunză moartă de cais?

O, e un greiere drumar,
un lăutar,
cu scripcă veche de cleștar
și chihlimbar.

Mă duc, oftând, ca să-i descui
și ca să-i spui:
-Tot umbli tu pe cărării,
al nimănu,

rămâi la noi în Brumărel
cu dibla ta cât un cârcel
și cântă-mi pentru prichindel
un cântec ca un funigel.

ELEGIE

Hulubi se scutură ninsoare.
Ning raiuri fragedă candoare.

Vin piersicii la noi în casă,
zăpadă roză de mătase,
și zurgălăi pun la fereastră,
să-i vază Luminița noastră.

Lumina tatii, răsurică,
și-adoarme-n colț păpușa mică
și cheamă îngerii din zbor
s-o culce pe beteala lor...

Tu cânți și râzi cu ochi senini
tăticu scrie mărcini.
Condeiu-i lunecă din mână
și fruntea-i rece și bătrână
și grea...Ce boabă argintie
din geană cade pe hârtie
și sparge slovele de-azur
și le împrăștie-mprejur,
de parcă șoim de gheață mic
căzu-ntre pui de borangic
și-a spulberat în vânt, deodată,
grădina lor cutremurată?

Și Luminița jucăușă
cântă și-adoarme o păpușă.

Ce-i pasă că tăticul ei
adună lacrimi în condei
și că prin gândurile-i grele
nu dorm păpuși și nu cresc stele?

Printre hârtii, cărți și condeie,
amurg și morți de curcubeie.
Dar jos, în colț, surâs de rouă
și licurici de viață nouă.

Pași fragezi. Vine Luminița.
Se sting condeiul și penița.
Apun hârtii și călimară.
Odaia toată-i primăvară.
Pe mâna grea care a scris
mâna fetei pune vis . . .
Așază zâmbete de crin
pe cuta frunții, pe suspin,
și culcă, lină, pe necaz,
caisa roză din obraz.

De-ar plânge-acum tăticul ei,
ar crește-n lacrimi clopoței,
s-ar preschimba în lăcrămioare
și plânsul tatii ar fi soare!

NANI-NANI, LEAGĂN DE VIOARĂ

Nani-nani, leagăn de vioară,
pentru care taină cânt și cresc
strop de lună, nufăr îngeresc,
lăcrămioară, inimioară și comoară?

Pentru care vise cu gondole
odrăslesc crâmpeiul meu de cer?
Pentru zâmbet alb, pentru prier,
cu viole sub cupole de corole?

Poate pentru dorul cu sandală
de suleget voievod mezin,

poate pentru cântecul senin,
pe-o petală liliacă de beteală . . .

Poate însă-l cresc pentru cucută,
pentru zări cu lung mărciniș,
pentru doruri fără luminiș
cu durută mută alăută . . .

Cânt și leagăn primăvară lină,
plâng și-o-nchin acelorași povești
care-astupă razele crăiești
și le-nclină pe tulpină de rugină.

Nani-nani, leagăn de vioară,
pentru care taină cânt și cresc
strop de lună, nufăr îngeresc,
lăcrămioară, inimioară și comoară?

ȘI CÂND TĂTICU S-O FI DUS

Mai e puțin, mai e puțin,
și plec în praf, în stea și-n crin.

Azi, piersic vechi ce stă să cadă
și mâine: brumă, zări, zăpadă.

Și când tăticu s-o fi dus
sub fluturi jos, pe zodii sus,

în urmă-i, mic seraf bălai,
inel suav, crâmpei de rai,

tu, pui plâpând de promoroacă,
într-o grădină, într-o joacă,

să rupi din iarbă stea cu foi,
lucefăr verde de trifoi,

să-l legeni lung în mâini senine,

șoptind: tăticu e cu mine.

Apoi să prinzi pe flori de pluș
un licurici sau cărăbuș,

să-l culci pe-obraji de pergamută,
zâmbind: tăticu mă sărută.

DESTIN

Odor suav, surâs de crin,
pașii tăi albi spre ce destin?
Spre care țărni, sub care zodii?
Ani cu păuni, venin sau rodii?

Tăticu-ar vrea să-ți lase zale,
conduri și steme cu opale,
să treci prin viață steag de bronz,
Domniță cu pantofi de bonz.

Dar în calica moștenire
nu sunt nici zale, nici safire.
Stema-i de vis pe fruntea smeadă,
Condurii: clipe de zăpadă...

O, testament sărac, ce vrajă
te-a scris cu pânză de păianjăn,
mână sfioasă și stângace,
te-am învățat să crești răgace,

și licurici și flori neghioabe,
nu foișoare cu podoabe!

Cu aste daruri mici de fum,
pui scump și alb, te-ai frânge-n drum.
Ți-ai lua tovarăși numai macii
și funigiei și gândacii,
și-n vâlmășeala lor pitică
n-ai fi decât o tufănică,
un cărăbuș cu zale moi

trântit de lună în trifoi...

Ce dar, ce scule mari de gheață
să-ți dea tăticul pentru viață?
Ce scut, ce straie de văpăi
să născocesc anilor tăi?
Cum să descânt peste poeme
să cresc din duh comori și steme?

Te-aș vrea prin viață steag de bronz,
Domniță cu pantofi de bonz...

Mă uit în ochii tăi, odor:
ci eu surâd în cerul lor.
Privesc la fruntea ta de rază:
e fruntea mea care visează.
Văd geana tremurând mătasă:
întocmai geana mea se lasă...
Aceeși umbră albă crește
pe gura ta care-mi zâmbește,
pe gura mea ce-ți spune cântec,
pe mâna care-ți scrie cântec.
Luceafăr trist ce-mi arse-n coastă
acum și-n pieptul tău adastă,
resfrânt în tine stea ciudată,
lacrimă-n rouă curată...

Ci nu ne vreau uniți pe punți,
același vis, aceleași frunți.

Cu care foarfecă beteagă
să tai lumina ce ne leagă?
Ursitei tale, ce vintrele
să-i dau, să pleci pe mări cu stele
-lotcă de cer și curcubeu-
uitând pe zare țărnel meu?

Te-aș vrea prin viață steag de bronz,
Domniță cu pantofi de bonz.

Dar dacă gem să ne despartă

adânc, corăbii, zări și soartă,
mai clar în tine mă aprinzi
în lungi răspunsuri de oglinzi...

Și-așa... cum nu mai pot vreodată
din nuferi tineri de agată,
din anii tăi cu albe foi,
să-mi iau destinul înapoi,
vei merge, strop de luminiță,
cu visul tatii: cununiță,
în viața ta cu viața lui,
la piept cu cântecele lui.
Și nu vei fi un steag de bronz,
Domniță cu pantofi de bonz,

ci o fetiță care are
conduri de rouă, pași de floare,,
și care, printre crini și-albine
zâmbind, în brațe cu stamine
de-atât surâs o să viseze
de-atâtea vise o să plângă,
de-atâtea lacrimi o să cânte...

LEAGĂN MIC

Strop bălai, lumină rară
de cleștar și peruzeza,
te-am culcat într-o vioară
și-am cules din primăvară
floare albă ca o stea,

ca să-ți fie stea.

Lângă leagăn, din baladă
ți-am adus un crin senin,
să stea veghe de zăpadă,
ca un înger mic de crin,

heruvim de crin.

Și ți-am pus pe mânușite
fluturi moi cu zbor deschis,
licurici cu luminițe,
ca să-ți lumineze-n vis.

Fluturi pentru vis.

Și-ntre florile grădinii,
lângă fluturii ce ning,
n-ai să știi că mor toți crinii
și că fluturii se sting.

Într-o zi se sting.

Că-ntr-o zi și pentru tine
zborul lor va fi închis
și că nimeni nu mai vine
să-ți aducă stele-n vis.

Stele mari de vis...

LEAGĂNUL DE AZI

Nani, puiul mamei. Ți-au trimis
zorile trei ramuri de cais.

Trei lumini desprinse dintr-un pom:
-Cântul - Pacea - Dragostea de om-.

Când am fost ca tine, bezne mari
mi-au adus trei vreascuri de arțari.

Trei uscate gheare de copac:
-Plânsul - Truda - Foamea fără leac-.

Nani, puiul mamei. Ia puteri:
țâța maicii-i grea de primăveri

și pe leagăn cântecele ei

ți-au boltit un cer de porumbei...

Când am fost și eu un prunc amar
maica-mi da din țâțe numai jar

și-mpletea oftat și dezmierdări
cu oftatul tunului din zări...

Nani, puiul mamei. Să culegi
pe obraji surâsul lumii-ntregi.

Iar când, mâine, pașii-o să-ți îndrumi,
du și tu surâs întregii lumi,

trei lumini desprinse dintr-un pom:
-Cântul - Pacea - Dragostea de om-.

Nani, puiul mamei. Ți-au trimis
zorile trei ramuri de cais.